

LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

**PREVENCINIŲ PROGRAMŲ VYKDYMAS
LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE
2011 M.**

LAZDIJAI, 2012

Ne vienerius metus vykdomos gimdos kaklelio vėžio, krūties vėžio, prostatos vėžio, širdies ir kraujagyslių ligų prevencinės programos – tebevykdomos ir šiemet. Ligų prevencija ir 2012 m. išlieka prioritetine sritimi.

Nors vystantis mokslui atsiranda naujų vėžio profilaktikos, ankstyvosios diagnostikos, modernaus gydymo galimybių, vėžys išlieka viena iš pagrindinių mirties priežasčių nuo neinfekcinių ligų visame pasaulyje.

Kaip buvo įgyvendinamos prevencinės programos Lazdijų rajono savivaldybėje 2011 m. laikotarpiu?

Remiantis Vilniaus teritorinės ligonių kasos informacija, 2011 m. Lazdijų rajono savivaldybėje geriausiai buvo vykdomos priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos ir gimdos kaklelio vėžio prevencinės programos.

Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programa

Atrankinių moterų sveikatos patikros dėl gimdos kaklelio patologijos programų naudą ir efektyvumą rodo kitų šalių patirtis. Pavyzdžiui, Suomijoje, prieš 40 metų pradėjusioje vykdyti analogišką atrankinį patikrinimą, moterų sergamumas gimdos kaklelio vėžiu 4 – 5 kartus yra mažesnis nei Lietuvos moterų. Kuo anksčiau aptinkami pakitimai, tuo lengviau galima juos išgydyti. Net 80 proc. šia liga susirgusių moterų galėtų pasveikti, jei būtų pastebėta laiku ir kuo anksčiau būtų pradėtas gydymas.

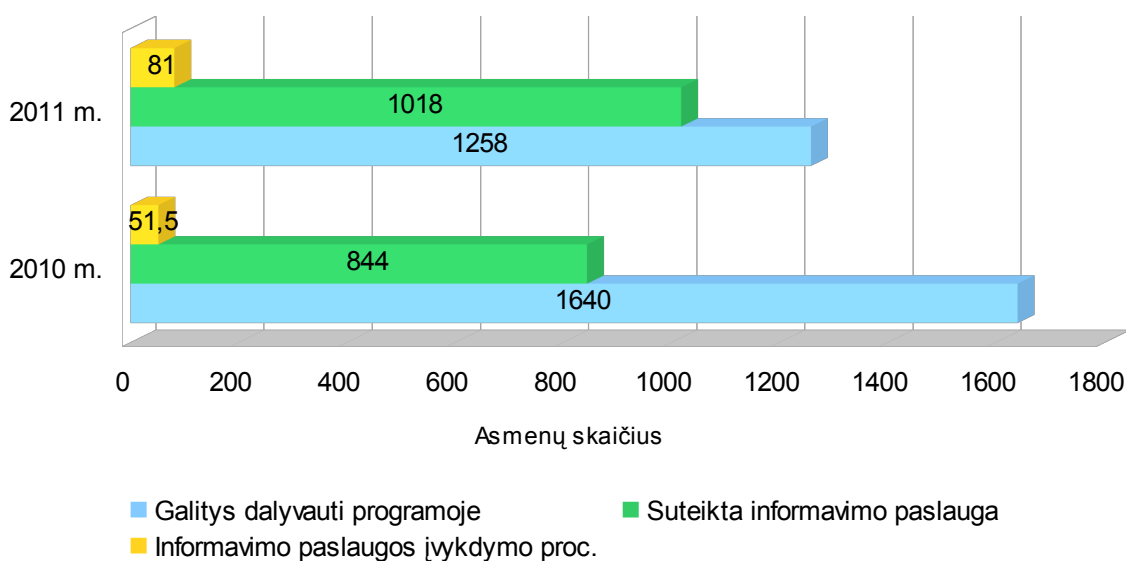
Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programa patvirtinta 2004 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-482. Programa skirta moterų nuo 25 iki 60 metų amžiaus gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencijai.

Per 2011 m. ataskaitinį laikotarpį, moterų, galinčių dalyvauti gimdos kaklelio vėžio prevencinėje programoje skaičius lyginant su 2010 m. laikotarpiu, Lazdijų rajono savivaldybėje sumažėjo 382 moterimis.

Apie galimybę dalyvauti šioje prevencinėje programoje 2011 m. buvo informuota 174 moterimis daugiau nei 2010 m. Daugiausiai informavimo paslaugų apie galimybę dalyvauti šioje prevencinėje programoje 2011 m. suteikė UAB „Lazdijų sveikatos centras“ – 689 ir A. Vaišnoro PĮ – 143 informaciniai pranešimai.

Šios programos įgyvendinimas 29,5 proc. 2011 m. buvo didesnis nei 2010 m.(1 pav.).

Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programa

1 pav. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programos informavimo paslaugos vykdymas Lazdijų rajono savivaldybėje 2010–2011 m. Šaltinis – Vilniaus teritorinės ligonių kasos informacija

Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa

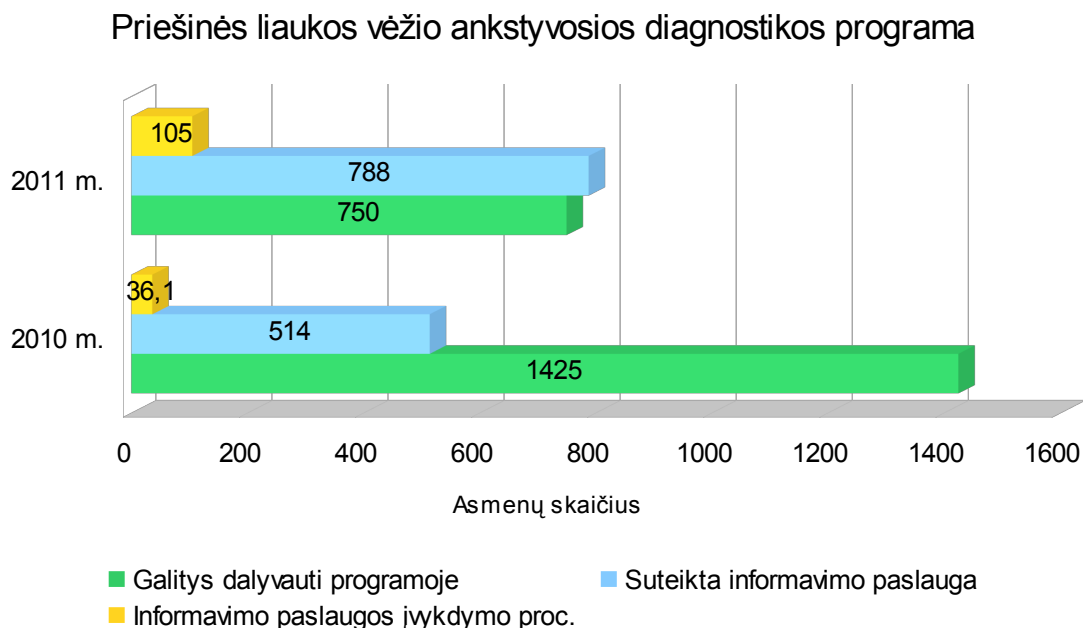
Priešinės liaukos vėžys – dažniausia Lietuvos vyrų onkologinė liga. Profilaktiniai tikrinimai būtini, nes pacientas ilgai nejaučia jokių prostatos vėžio simptomų. Pastarųjų metų duomenys rodo, kad Lietuvoje vėžio prevencija vyrai yra susirūpinę ne mažiau nei moterys, todėl aktyviai yra įgyvendinama vėliausiai pradėta priešinės liaukos (prostatos) vėžio prevencijos programa.

Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa patvirtinta 2005 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-973 ir vykdoma nuo 2006 m. Programa skirta vyrų nuo 50 iki 75 metų amžiaus ir vyrų nuo 45 metų, kurių tėvai ar broliai yra sirgę prostatos vėžiu, susirgimų prevencijai. Kiekvienas šio amžiaus vyras kartą per dvejus metus turi galimybę pasitikrinti dėl priešinės liaukos navikų.

Tai geriausiai Lazdijų rajono savivaldybėje 2011 m. vykdyta prevencinė programa, nors lyginant su 2010 m., šioje programoje galėjusių dalyvauti asmenų skaičius sumažėjo beveik per pusę.

Apie galimybę dalyvauti šioje programoje 2011 m. buvo informuota 274 vyrais daugiau nei 2010 m. Daugiausiai informavimo paslaugų suteikė UAB „Lazdijų sveikatos centras“ – 507 ir A. Vaišnoro PĮ – 137 informaciniai pranešimai.

Šios programos įgyvendinimas 2011 m. išaugo 3 kartus lyginant su 2010 m., ir 2011 m. siekė 105 proc. (2 pav.).

2 pav. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencinės programos informavimo paslaugos vykdymas Lazdijų rajono savivaldybėje 2010–2011 m. Šaltinis – Vilniaus teritorinės ligonių kasos informacija

Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa

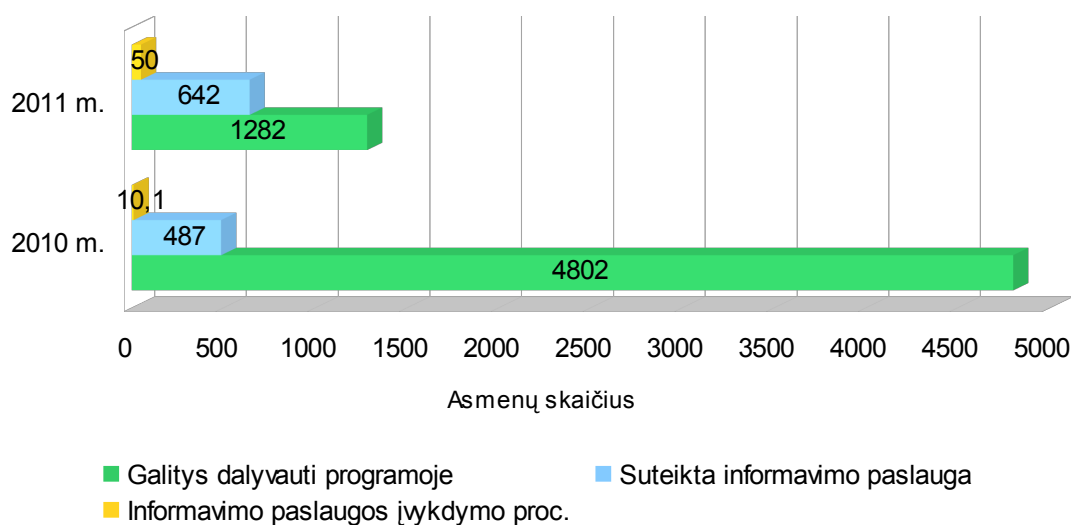
Širdies ir kraujagyslių ligos visame pasaulyje siejamos su netinkama žmonių gyvensena: nesveika mityba (maiste per daug riebalų, cholesterolio, druskos), rūkymu, sumažėjusiu fiziniu aktyvumu, antsvoriu bei negydomu padidėjusiu arteriniu kraujospūdžiu ar cukriniu diabetu. Užsienio ir mūsų šalies patirtis rodo, kad galima išvengti daugelio širdies ir kraujagyslių ligų bei pailginti žmonių gyvenimą. Tam reikia perprasti ligos prigimtį, nustatyti ją skatinančius rizikos veiksnius ir atkakliai su jais kovoti.

Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa patvirtinta 2005 lapkričio 25 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-913. Programa skirta vyrų nuo 40 iki 55 metų ir moterų nuo 50 iki 65 metų širdies ir kraujagyslių ligų prevencijai.

2011 m. Lazdijų rajono savivaldybėje ženkliai (3,7 karto) sumažėjo asmenų, galinčių dalyvauti asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir

prevencijos priemonių programoje, skaičius. Tačiau net 155 asmenimis buvo daugiau informuota apie galimybę dalyvauti minėtoje programoje. Daugiausiai informavimo paslaugų apie šios programos vykdymą 2011 m. suteikė UAB „Lazdijų sveikatos centras“ – 396 ir VšĮ Lazdijų PSC – 126. Šios prevencinės programos informavimo paslaugos įgyvendinimas 2011 m. lyginant su 2010 m. išaugo 5 kartus (3 pav.).

Asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa

3 pav. Asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programos informavimo paslaugos vykdymas 2010–2011 m. Šaltinis – Vilniaus teritorinės ligonių kasos informacija

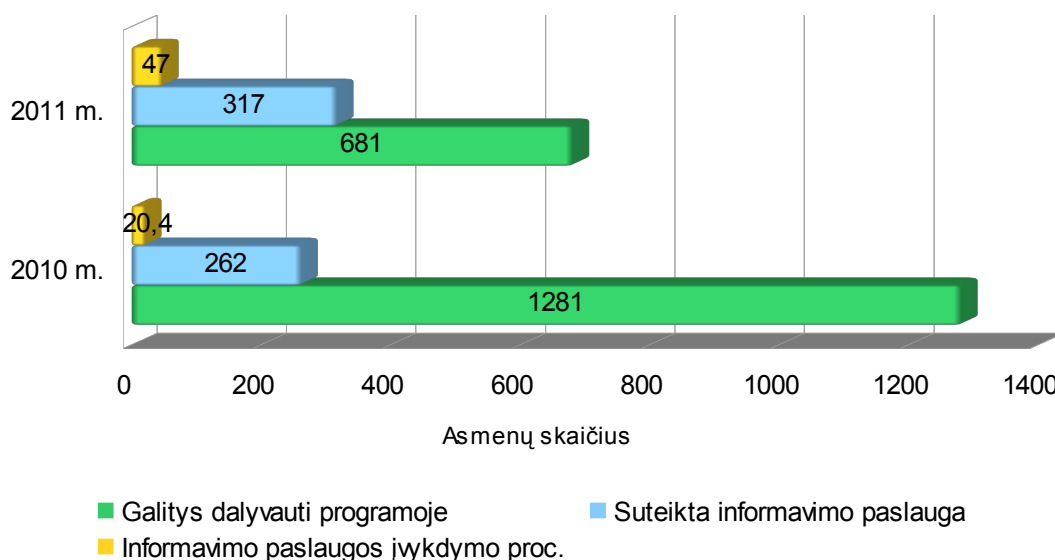
Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programa

Nepaisant tobulėjančių diagnostikos metodų ir gydymo būdų Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, krūties vėžys išlieka viena dažniausių moterų ligų. Lietuvoje kasmet diagnozuojama 1300 naujų krūties vėžio atvejų. Kiekvienais metais ši liga nusineša šimtus gyvybių. Laiku pastebėjus ligą, jai galima užkirsti kelią, nes daugiau kaip 95 proc. moterų, sergančių pirmos stadijos krūties vėžiu, visiškai išgydomos. Remiantis įvairių šalių duomenimis (Suomijoje, Švedijoje, Kanadoje, JAV ir kt.) įdiegus prevencinę programą mirtingumas nuo krūties vėžio per 5 m. sumažėjo apie 30 proc.

Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programa patvirtinta 2005 m. rugsėjo 23 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-729. Programa skirta moterų nuo 50 iki 69 metų amžiaus krūties piktybinių navikų prevencijai.

2011 m. Lazdijų rajono savivaldybėje moterų, galinčių dalyvauti šioje prevencinėje programoje, sumažėjo 2 kartus. Šios programos informavimo paslaugų 2011 m. buvo suteikta daugiau nei 2010 m. Daugiausiai informavimo paslaugų apie šios programos vykdymą 2011 m. suteikė UAB „Lazdijų sveikatos centras“ – 208 ir VšĮ Lazdijų PSPC – 51. Informavimo paslaugos įvykdymas 2011 m. išaugo 2 kartus (4 pav.).

Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio prevencinė programa

4. pav. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programos informavimo paslaugos vykdymas 2010–2011 m. Šaltinis – Vilniaus teritorinės ligonių kasos informacija

Apie prevencines programas, finansuojamas iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo Jus gali informuoti šeimos gydytojas ar slaugytojas. Prevencinėse programose dalyvaujantiems asmenims visos paslaugos teikiamos nemokamai.

IŠVADOS

1. Prevencines programas Lazdijų rajono savivaldybėje 2011 m. vykdė 4 asmens sveikatos priežiūros įstaigos.
2. 2011 m. Lazdijų rajono savivaldybėje geriausiai buvo vykdomos priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos ir gimdos kaklelio vėžio prevencinės programos.
3. Daugiausiai informavimo paslaugų apie galimybę dalyvauti prevencinėse programose 2011 m. suteikė UAB „Lazdijų sveikatos centras“.

REKOMENDACIJOS

1. Įvairiomis priemonėmis (informaciniai pranešimai spaudoje, internete, paskaitos, konsultacijos, akcijos) didinti rajono savivaldybės gyventojų informuotumą apie galimybę nemokamai dalyvauti prevencinėse programose.
2. Siekiant užtikrinti rajono savivaldybės gyventojų informuotumą apie prevencines programas, stiprinti ir tęsti bendradarbiavimą tarp asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų.

Lazdijų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistė

A. Liaukevičiūtė

Parengta pagal Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centro Neinfekcinių ligų profilaktikos skyriaus ir Vilniaus teritinės ligonių kasos informaciją